

Referat fra møte i Menneskerettighetsutvalget den 4.9.2024

Tid: 11.30 – 15.30

Sted: Møterom Agder/Nidaros, Kirkens hus

Til stede: Vibeke Blaker Strand, Petter Wille, Vigdis Vevstad, Kjetil Fretheim, Marius Storvik, Anne May Agerup, Johan Hindahl, Anne Skjelmerud, Katarina Sirris Karantonis

Fraværende: Lisa Winther, Hans Morten Haugen

Felles lunch med KISP (Komiteen for internasjonale spørsmål).

MRU 22/24: Jurist Hannah Brænden fra NIM orienterer om de menneskerettslige sidene ved klima- og natursaker. Sammen med KISP.

Hannah Brænden snakket om følgende temaer:

- Er klimaendringene et juridisk eller politisk tema?
- Hvilke sammenhenger er det mellom klima og menneskerettigheter?
- Hvilke klimasøksmål bør jeg følge med på?

Presentasjonen er vedlagt referatet.

MRU 18/24: Velkommen og godkjenning av møteinnkalling og referat v/ Petter Wille

Innkalling og referat godkjent.

MRU 19/24: Andregangsbehandling av MKR sin strategi for rettferdig fred i Palestina og Israel v/Petter Wille

Berit Hagen Agøy presenterte bakgrunn og kontekst for strategien. Det er mange ulike grupper å ta hensyn til, og det finnes kommunikasjonsutfordringer i arbeidet.

Temaet settes på agendaen under Kirkeuka for fred med gudstjeneste i Domkirka 21.9., og den 17.9. med seminar på Litteraturhuset om like rettigheter for alle. Informasjon om situasjonen på bakken gis via ukentlige nyhetsbrev, og anbefalinger om hvordan snakke om situasjonen i menighetene lagt ut i Ressursbanken. Innsamling til søsterkirken på Vestbredden som er i økonomisk krise, og initiativ overfor Norges Kristne Råd om felles uttalelse.

Situasjonen er uoversiktlig. Den teologiske begrunnelsen for engasjementet ligger fast. Nå må Mellomkirkelig råd gitt situasjonen vurdere det politiske påvirkningsarbeidet ved revisjon av

strategi. Utkastet forelagt gjelder et forslag til vedtak som blir styrende for arbeidet videre for Mellomkirkelig råd.

Innspill til strategien fra MRU

- **Støtte like rettigheter for alle**

En rettferdig fred må innebære likeverd og like rettigheter for alle folkegrupper bosatt i Palestina og Israel.

Strategien bør beskrive situasjonen på bakken uten å bruke begrepet apartheid, som er kontroversielt.

- **Støtte respekt for folkeretten og internasjonale menneskerettigheter**

Ingen stat er hevet over internasjonal rett. Folkerettens rolle og betydning bør omtales og støttes. MKR bør kreve at avgjørelser fra internasjonale domstoler respekteres, og ta tydelig avstand fra menneskerettighetskrenkelser og folkerettsbrudd som gisseltaking, drap på sivile, hindring av nødhjelp, og bombing av sykehus og skoler. Dette er handlinger som i praksis er kollektiv avstraffelse som er forbudt etter internasjonal humanitærrett.

- **Støtte menneskerettighetsforkjempere på begge sider**

MKR bør uttrykke solidaritet og støtte for israelske og palestinske demokrati- og menneskerettighetsforkjempere.

I denne sammenheng kan det inkluderes omtale av hvordan Den norske kirke vil bidra i arbeidet for fred, forsoning og dialog.

- **Ta avstand fra okkupasjon og støtte boikott/differensiering av bosettervarer**

MKR bør ta sterk avstand fra Israels ulovlige okkupasjoner av Palestina inklusive Øst-Jerusalem og av Golanhøydene i Syria.¹ MKR bør videre ta avstand fra ødeleggelse og tilegnelse av eiendom og utnyttelse av naturressurser, som er forbudt i henhold til internasjonal humanitærrett og menneskerettighetslovgivning.²

MKR bør støtte en norsk boikott/differensiering av import og markedsføring av bosettervarer, kjøp av tjenester og bidrag til økonomisk virksomhet fra okkupasjonsmakten Israel i

---

¹ Okkupasjon er en midlertidig tilstand hvor en stat har tatt territoriell kontroll over en annen stat eller et område i en annen stat. I henhold til artikkel 42 i den fjerde Haag-konvensjonen av 29. juli 1907 anses et territorium som okkupert «når det de facto er under myndighet av fiendens hær».

² Artikkel 49, sjette ledd og artikkel 53 i den fjerde Genèvekonvensjonen

okkuperte områder som følge av alvorlige brudd på internasjonal humanitærrett og internasjonale menneskerettigheter.

- **Ta avstand fra landløfteteologier**

Land er ikke gitt til alle tider til Israels folk. MKR bør vise til Jødedomsutvalgets rapport som slår fast at «landløfteteologier aldri vil kunne brukes til å trekke grenser i Midtøsten. Dette er politiske spørsmål som må baseres på folkeretten og menneskerettighetene». ³

- **Ta avstand fra antisemittisme og islamofobi**

MKR bør definere og markere avstand fra både antisemittisme og islamofobi, og misbruk av begrepet antisemittisme.

Innspill til revidert utkast til strategi

Det reviderte utkastet hadde allerede innarbeidet flere av innspillene over fra MRU. Tekst i kursiv er hentet fra utkastet.

Generelt:

- Det må tas inn mer bakgrunnstekst i strategien for å forklare prioriteringene. Det er ikke tilstrekkelig å vise til forrige strategi. Strategien må kunne leses uten spesifikke forkunnskaper og kjennskap til MKRs arbeid.
- «Tros- og rettighetsbasert utgangspunkt» må forklares
- Jfr. rapporten «Den norske kirke i møte med jødedom og jøder»: ta bare med det som direkte angår arbeidet i Israel og Palestina. Husk at muslimer i Norge også er en målgruppe.

Endringsforslag til sakspapirets prioriteringer:

1. Solidaritet med kristne i Palestina og Israel, særlig Den evangelisk-lutherske kirken i Jordan og Det hellige land (ELCJHL)

Forklar hvorfor kristne palestinere prioriteres.

- *Øke den økonomiske støtten til ELCJHL*
Det må være realisme i om det er mulig å øke, vurder en annen formulering.
- *Samarbeide med økumeniske aktører i regionen, særlig Middle East Council of Churches, Kirkenes verdensråd, Det lutherske verdensforbund og lokale partnere som Sabeel og Kairos Palestine.*

---

³ Den norske kirke i møte med jødedom og jøder, s. 244

Sabeel og Kairos Palestine bør med, synliggjør at de er i en annen kategori enn de økumeniske organisasjonene.

- *Gjennomgå samarbeidet med Israelmisjonen og forholdet til messianske jøder*
Bra at dette gjennomgås, men vurder å kutte dette her, hører hjemme i en annen sammenheng.
- Nytt punkt: Oppfordre til vennskapsmenigheter

2. Stimulere til teologisk refleksjon

- Arbeide med *misjonsforståelsen i forhold til jøder og jødedom*
Vurder å kutte dette her, hører hjemme i en annen sammenheng.
- *Styrke bevisstheten og kunnskapen om antisemittisme, slik at det bygges et forsvarsverk mot antisemittiske troper og holdninger i kirkens forkynnelse og trosopplæring*
Bruk et mer forståelig ord enn «troper»

3. Motarbeide antisemittisme og islamofobi og fremme dialog

- *Ta tydelig avstand fra alle former for antisemittisme og islamofobi og reagere når dette dukker opp i det offentlige rom og i våre egne sammenhenger*
Ta med misbruk av begrepet antisemittisme for å delegitimere kritikk av Israel.
- *Vurder anbefalingen fra rapporten om kirkens forhold til jøder om å evaluere dialogarbeidet mellom kirken og jødiske miljøer i Oslo og Trondheim for å få et bedre kunnskapsgrunnlag for arbeidet fremover*
Vurder å kutte dette her, hører hjemme i en annen sammenheng.
- *Utarbeide en kirkemøtesak om rasisme til Kirkemøtet i 2026*
Få fram at denne saken vil inkludere antisemittisme og islamofobi.

4. Politisk påvirkningsarbeid for fred og rettferdighet

- *Insistere på likt menneskeverd, like rettigheter og demokrati for alle folkegrupper bosatt i Israel og Palestina, uansett hvilken politisk løsning partene framforhandler*
- *Problematisere Israel som «jødisk stat» når dette innebærer neglisjering av andre gruppers rettigheter*
Nevn også «religiøse grupper» i det første punktet.
Se disse to punktene i sammenheng, og forklar hvorfor «jødisk stat» er relevant å nevne, alternativt: kutt ut «jødisk stat».
Vurder å nevne at Norge har anerkjent Palestina som stat – noe MKR har gått inn for lenge.
Støtter at tostatsløsning ikke nevnes.
- *Kreve at avgjørelser fra internasjonale domstoler respekteres, og ta tydelig avstand fra menneskerettighetskrenkelser og folkerettsbrudd som gisseltaking, drap på sivile, hindring av nødhjelp og bombing av sykehus og skoler*
Føy til andre folkerettsbrudd. Ta med kollektiv avstraffelse. ”Dette er handlinger som i praksis er kollektiv avstraffelse, forbudt etter internasjonal humanitærrett.”

Vurder å nevne ICJs uttalelse om okkupasjonens ulovlighet.
Vurder å ta avstand fra «kolonialisering av okkuperte områder».

- *Formidle realitetene i okkupasjonspolitikken og ta avstand fra den systematiske religiøse og etnisk baserte diskrimineringen i israelsk lovgivning og politikk. (Bruke begrepet «apartheid»?)*
Fraråder å bruke begrepet «apartheid». Det er et omdiskutert og uklart begrep i menneskerettslig sammenheng.
- *Utfordre norske myndigheter på økonomiske virkemidler for å avskaffe okkupasjonen, bl.a. merkevareordning for bosettervarer og avvikling av Oljefondets investeringer i bosetterøkonomien.*

Omformuler: Utfordre norske myndigheter til å ta i bruk økonomiske virkemidler for å avslutte...

Nytt: kan vi si noe om støtte/stimulere til dialogarbeid mellom jødiske og palestinsk miljøer? Men må være realisme i om MKR kan bidra her som et prioritert område.

Andre innspill til vurdering (noen ettersendt av MRU-medlem etter møtet)

- KVs generalforsamling oppfordrer til diskusjon om bruk av apartheid
- ICJ har en kjennelse om at Israels okkupasjon er ulovlig, nevne det?
- Norge har anerkjent Palestina, skal det nevnes/hvordan påvirker det uttalelsen?
- Ledsagerprogrammet EAPPI bør nevnes.
- Erstatt «kirken» med Den norske kirke der det er denne som menes.
- Tilføy etter «Utarbeide en kirkemøtesak om rasisme til Kirkemøtet i 2026»: «som inkluderer antisemittisme og måten formidling av tragedien i Israel og Palestina påvirker jøder i Norge og folks holdninger til jøder og muslimer»
- Erstatte på s. 2: «(bruke «apartheid»?) med «merk at Den norske kirke (Sturla Stålsett) er med i Kirkenes verdensråds Reference Group, som skal gi anbefalinger om oppfølgingen av vedtaket om Midtøsten fra 2022-Generalforsamlingen.» Se vedlegget; et kapittel jeg sender ut på høringsrunde til diverse i dag.
- Erstatte på s. 7: formuleringen «uenighet knyttet til markeringen mot antisemittisme og Israelsmisjonens samarbeid med Den kristne ambassaden i Jerusalem tidligere i år» med: «den situasjonen Den norske kirke ble satt i da Den Norske Israelsmisjon valgte Internasjonale Kristne Ambassade Jerusalem – Norsk Avdeling (IKAJ-Norge) som medarrangør av en markering mot antisemittisme tidligere i 2024; Mellomkirkelig råd kunne ikke slutte seg til en markering der IKAJ-Norge var medarrangør.»
- Erstatte ordet «boikott» med «differensiering»; Israel og USA reagerer dessverre likt mot begge: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/mepo.12764>

MRU 20/24: Trosfrihet – veien videre v/Katarina

Internasjonal direktør Einar Tjelle deltok i diskusjonen. Han uttrykte at det er fint at trosfrihet er satt på agendaen i MRU, og at det er store utfordringer når det gjelder trosfrihet i verden.

Planer for oppfølging av arbeidet med trosfrihet:

- Kunstutstilling om Jesidiene på Kirkens hus november 2024.
I samarbeid med Kirkens nødhjelp og STL. Utstillingen viser verk fra overlevende jesidikvinner fra Irak som uttrykker traumer gjennom kunstterapi. Utstillingen kombineres med miniseminar med panel og faglig samtale.
Vi jobber for å få utstillingen hit. Vil informere dere.

Oppfølging: MRU inviteres til å delta/bidra på seminaret.

- Seminar våren 2025 om trosfrihet:

Mulige bidragsytere:

Rapport fra Jonas Jørgensen i Kirkenes verdensråd om trosfrihet i verden.

Spesialrapportør for trosfrihet Øystein Lyngrot

Stefanusalliansen

Internasjonal direktør Einar Tjelle om glemte forfulgte i Pakistan, Irak, Sri Lanka

Oppfølging: MRU jobber videre med innholdet i seminaret.

- Kronikk om barns trosfrihet.
Kirkerådet får flere henvendelser knyttet til dette temaet.

Oppfølging: MRU tenker videre på form og vinkling. En mulighet å ha en kronikk klar til en sak dukker opp. Bør ha et internasjonalt perspektiv også.

- Konvertittsak til Høyesterett berammet til den 3. og 4. desember.

Det ser ut til at terskelen for å innvilge asyl for konvertitter har blitt høyere, noe som er problematisk med tanke på trosfriheten.

Domstolene legger til grunn at personen kan returnere til Iran der kristen aktivitet anses som regimefiendtlig, og der konvertitten pålegges å «utøve sin tro på en måte som ikke utfordrer myndighetene».

Denne diskresjonsplikten skal nå vurderes av HR. Hovedproblemstillingen: Kan/skal norske myndigheter forutsette at konvertitten vil underlegge seg vesentlige begrensninger i trosutøvelsen for ikke å utsette seg for en reell risiko?

Spørsmålet er om konverteringen dreier seg om en type identitetsforståelse som strukturelt har likhetspunkter med seksuell identitet og at en derfor burde følge de samme metodiske grepene som grunnlag for vurdering av risiko som en gjør med homofile.

Når det gjelder homofile har HR (2012) slått fast at det avgjørende punktet er om vedkommende vil anta en diskre livsførsel av frykt for forfølgelse. I så fall gir det grunn for beskyttelse. – Nå vil en altså endelig få prøvet om denne metodikken kan brukes overfor konvertitter.

Momenter fra samtalen

- Konvertittsaken er viktig. MRU bør løfte den opp før saken kommer opp i HR.
- Det er en god ide å reagere på et saklig faglig grunnlag.
- Åpent brev til minister eller kronikk er en mulighet.
- Vi må være strategiske, ikke påvirke saken i retning vi ikke ønsker før rettsaken.
- Vi må passe på at det ikke oppfattes som kritikk av homofile, men fokusere på forskjellsbehandling og være prinsipielle.
- Hvordan argumentere uten å svekke religionsfriheten?
- Vi har en oppgave i å være en stemme for de stemmeløse. Påvirke politikk og holdninger.
- Kirken bør kjenne sin besøkelsestid og engasjere seg i denne saken.

Oppfølging: Katarina inviterer de som ønsker det fra MRU til å bidra i arbeid med en uttalelse eller kronikk.

15.15- 15.25 MRU 21/24: Orienteringssaker

Kort om Menneskerettighetsfondet v/Katarina

Mellomkirkelig råd var med å starte Det norske menneskerettighetsfond i 1988. Fondet støtter lokale organisasjoner og menneskerettighetsforkjempere i mange deler av verden. Dette er mennesker som arbeider under særdeles vanskelige kår.

Det unike med Det norske menneskerettighetsfond er det nære samarbeidet mellom kirken, fagbevegelsen (LO), akademiske og juridiske miljøer (Senter for menneskerettigheter, Universitetet i Oslo), menneskerettighetsorganisasjoner (Amnesty og Atlasalliansen) og Utenriksdepartementet.

I 2023 støttet Fondet 153 prosjekter og 131 støttmottakere i syv prioriterte land. 16 072 menneskerettighetsforsvarere støttet, hvorav minst 56 % var kvinner.

Informasjon om høsten v/ Katarina.

Mellomkirkelig råd reiser til Genève.

Arbeidsutvalget i MRU møter leder og sekretær i Rådet for funksjonshemmede om mulig samarbeid.

Katarina reiser som FN observatør til i New York.

MRU 22/24 Eventuelt

Bekymring for kvinners situasjon i Afghanistan, og oppfordring til norske myndigheter om å gjøre det de kan.

Taliban har bestemt at kvinner hverken skal synes eller høres i offentlige rom. Kvinner nektes allerede utdanning utover sjette klasse, helsehjelp, arbeid, å gå alene ute, og hjelp til å slippe unna vold og misbruk.

Oppfølging: Katarina inviterer de som ønsker fra MRU til å bidra inn i arbeidet med en uttalelse fra Internasjonal direktør.

Oslokoalisjonen har et seminar den 5.12 om religionsfrihet.

Vibeke Blaker Strand sender MRU informasjon om seminaret.